

Wandeling over de Groene Wal

Uit de serie

Groenwandelingen in Gouda

9

Wandeling over de Groene Wal

Uit de serie
Groenwandelingen in Gouda

colofon

tekst: Cyclus **lay-out:** Studio Steenbergen Bno
foto's: A.J.N. van Kleinwee en Studio Steenbergen Bno **druk:** drukkerij Twigt bv, Waddinxveen
uitgave: Cyclus en gemeente Gouda

De Groene Wal is één van de Goudse groengebieden met een rijke flora en fauna.

Het gebied bevindt zich grofweg gezien tussen de Noorderhout (Bloemendaalse weg) en de oprit naar de rijksweg. Als interessant ecologisch gebied zal de Groene Wal bij de meeste mensen onbekend zijn. Maar wist u dat u 204 paddenstoelsoorten, 44 vogelsoorten, 4 amfibiesoorten, 1 reptielsoort, 3 roofdiersoorten, 4 muissoorten, 4 vleermuissoorten, 3 insectenetters, 13 vlindersoorten en 10 libelsoorten kunt tegenkomen?

Daarnaast groeien er 21 voorjaarsplanten (stinzenplanten), 67 boom- en struiksoorten en zeker 59 inheemse planten. Tijdens een willekeurige wandeling zult u deze soorten nooit allemaal tegenkomen. Dit komt omdat ze niet tegelijkertijd aanwezig zijn. Zo zijn de paddenstoelen vooral in de herfst (zichtbaar) aanwezig en de wintervogels gedurende de winter.

Daarnaast zijn sommige soorten slechts éénmaal waargenomen waardoor de trefkans op een dergelijke soort klein is. Het beheer van de Groene Wal houdt zoveel mogelijk rekening met de soorten die hier voorkomen.

Gebruiksaanwijzing

Met de uitgave van dit boekje hebben we voor u een wandelroute uitgezet die langs veel interessante plekje van de Groene Wal leidt. Achter in het boekje bevindt zich een plattegrond van de Groene Wal. Op de plattegrond zijn de verschillende informatiepunten met cijfers (1 tot en met 11) aangegeven en een aantal verschillende bomen met letters (a tot en met i). Bij de informatiepunten wordt een bepaald thema in relatie tot de Groene Wal uiteen gezet. De boomletters corresponderen met de plaats waar de desbetreffende boom staat. Bij iedere aangegeven boomsoort wordt een beschrijving en/of een wetenswaardigheid vermeld. Houdt u wel rekening met het feit dat de meeste beschrijvingen van bomen en planten uitgaan van de periode dat zij in blad en/of bloei staan. In verschillende jaargetijden kunnen verschillende kenmerken zichtbaar zijn. Tot slot wordt er een totaalijst van waar genomen soorten per groep beschreven.

Waarschuwing!

Een paar keer leidt de uitgezette route u over een trap. Deze trappen kunnen bij vochtig weer zeer glad zijn.

Wij wensen u een leerzame en leuke wandeling toe.

1e uitgave: augustus 2003

2e uitgave: januari 2004

3e geheel herziene uitgave : april 2008

Paddenstoelen 6

Vlinders 14

Stinsenplanten 16

Vogels 16

inhoud

Inleiding	2
Gebruiksaanwijzing	2
Geschiedenis en ontwikkeling	4
Informatiepunt	
1 Paddenstoelen	6
2 Dood hout	8
3 Libellen	10
4 Stinsenplanten	12
5 Vlinders	14
6 Vogels	16
7 Muizen en spitsmuizen	18
8 Reptielen	20
9 Amfibieën	22
10 Vleermuizen	24
11 Zoogdieren (overige)	26
Inventarisatielijst flora en fauna	28
Plattegrond	36

Begin wandeling

Geschiedenis en ontwikkeling

Rond 1973 werd er gestart met de aanleg van deze geluidswal langs de rijksweg. Gouda was één van de eerste gemeentes die een geluidswal maakte. Daardoor had de aanleg van deze geluidswal zowel een proef- als voorbeeldfunctie. Er werden geluidsmetingen verricht, deze werden door andere Nederlandse gemeenten nauwlettend in de gaten gehouden.

De aanleg van de geluidswal had twee doelen. Het eerste doel was dat het geluid en het zicht van het verkeer van de rijksweg minder moest worden vanwege de woonwijk Bloemendaal. Het tweede doel was het wegwerken van grote hoeveelheden afval. De gemeente had problemen met de stagnering van de afvoer van grofvuil dat onder meer bestond uit puin en hout. Al dit afval werd binnen een korte tijd als een langwerpige wal opgeworpen en afgedekt met een laag grond

en zand. Daarna werden de paden aangelegd en de beplanting aangebracht. Voor de aanplant werd gekozen voor groenblijvende struiken die op het tijdstip van aanplanten al een behoorlijke leeftijd en grootte hadden. De naam Groene Wal is dan ook ontstaan doordat de geluidswal letterlijk groen moest worden. De keuze voor groenblijvende struiksoorten werd gemaakt. Reden hiervoor was dat men dacht dat juist deze soorten het geluid goed zouden absorberen. De geluidsover-

last zou dus minder moeten worden. Achteraf is gebleken dat de geluidswering niet optimaal was. Om te beginnen bleken groenblijvende struiken het geluid niet goed te weren en zelfs verder de wijk Bloemendaal in te dragen. Daarnaast is de Groene Wal in de loop der jaren in hoogte gedaald. Dit is mede te wijten aan de oorspronkelijke slappe veenbodem. Door inklink van de grond kon de Groene Wal iets inklinken. In 2006 is langs de gehele Groene Wal tot halverwege de andere geluidswal, de Noorderhout, een geluidsscherm geplaatst langs de rijksweg. Naarmate de Groene Wal zich ontwikkelde zijn er verschillende bomen en (groenblijvende) struiken

verwijderd en andere aangeplant. Doordat er steeds meer verschillende soorten op de Groene Wal voorkomen heeft deze een hogere ecologische waarde gekregen. Dit ecologische karakter is later verder versterkt door o.a. het inrichten van vlinderstroken, voortplantingsplaatsen voor amfibieën en het achterlaten van stamhout voor paddestoelen. Door onder andere dit beheer is, naast de geluidswerende en ecologische waarde, ook de recreatieve waarde toegenomen.

ROUTEBSCHRIJVING

 De wandeling begint bij het dierenasiel aan de Groenhovenweg nabij de Bloemendaalseweg (zie plattegrond). Hier bevindt zich de mogelijkheid om uw fiets te stallen. Vanaf dit punt loopt u parallel aan het dierenasiel richting de Groene Wal. U houdt het onderpad links aan, daar vindt u een hekwerk (foto pag. 4), waar u door heen gaat. Kort na het hekwerk liggen rechts naast het pad enkele dode boomstammen.

Paddenstoelen

Paddenstoelen behoren niet tot het rijk van de planten, maar tot het rijk van de zwammen (fungi). Een belangrijk verschil met planten is het ontbreken van bladgroen bij zwammen. Een paddenstoel bestaat uit twee gedeeltes. Er is een niet oppervlakkig gedeelte (ondergronds of onder de boombast) wat de zwamvlok of mycelium wordt genoemd. Het mycelium is een zeer fijn soort draadstelsel dat voorzien is van complexe systemen om stoffen af te breken en om te zetten in bruikbare stoffen. Indien er constant voldoende voedsel beschikbaar is, is het mycelium onsterfelijk.

Naast het niet-oppervlakkige gedeelte (ondergronds of onder de boombast) is er ook nog een bovengronds gedeelte, de paddenstoel. De paddenstoel is het vruchtlichaam en is verantwoordelijk voor de verspreiding van sporen. Bij paddenstoelen is er een duidelijke indeling naar groepen te maken. Zo zijn er op de Groene Wal plaatjeszwammen, buisjeszwammen, stuifzwammen en

Elfenbankje

enkele andere groepen. Deze indeling heeft met de verspreiding van sporen te maken. De plaatjeszwammen zijn te herkennen aan de lamellen die zich aan de onderzijde van de hoed bevinden. Naarmate deze lamellen verder open gaan staan kunnen de sporen vrijkomen. De buisjeszwammen hebben aan de onderzijde van de hoed buisjes (poriën) van waaruit de sporen zich verspreiden. Bij stuifzwammen worden de sporen verstoven wanneer bijvoorbeeld de buitenste laag van de paddenstoel (reuzenbovist) open scheurt of wanneer er door regendruppels sporen uit de paddenstoel worden gedrukt, zoals bij de gekraagde aardster. Om de onderzijde van de hoed te kunnen bekijken, kan een klein spiegeltje gebruikt worden, zodat de paddenstoel geen schade ondervindt.

Op de Groene Wal komen de meeste paddenstoelen voor op het dode hout van boomstammen en op de houtsnipperpaden. De paden die bovenop de wal, parallel aan het hoofdpad, lopen worden om de paar jaar van nieuwe houtsnippers voorzien en zijn rijk aan verschillende paddenstoelsoorten. Gedurende de laatste jaren zijn er 106 verschillende soorten paddenstoelen op de Groene Wal waargenomen.

De grote rijkdom aan paddenstoelen maakt de Groene Wal zeer interessant om deze, met name in september en oktober, eens extra te bezoeken. Gedurende deze periode vormen de meeste vruchtlichamen zich, waardoor er vele fraaie paddenstoelen te zien zijn. Sommige soorten, zoals het elfenbankje zijn het gehele jaar door zichtbaar en dan met name op dode boomstammen en takken.

Oesterzwam

Enkele meters verder groeien rechts een paar fraaie watercipressen (A), ook wel Chinese mammoetbomen genoemd. De watercipres heeft een roodbruine, taps toelopende stam. Deze bomen zijn in de eerste fase van de aanleg van de Groene Wal aangeplant en hebben daarom ook een behoorlijke dikte en hoogte. Het is één van de weinige bladverliezende naaldbomen. Dit soort was alleen bekend als een fossiel voordat hij in 1941 in China werd ontdekt. Op de Groene Wal zullen deze bomen niet tot bloei komen omdat ons klimaat te koud is.

Fluweelpootje

We vervolgen de route rechtdoor waar u al snel aan de linkerzijde van het pad een dode boomstam ziet liggen die voor een groot gedeelte met mos begroeid is. Het mos lijkt als een tapijt over het dode hout te groeien. Vooral in het voor- en najaar, als het vochtig is, geeft dit een fraai beeld. Weer iets verder rechts komen we nog enkele watercipressen tegen.

Lakzwam

Watercipres

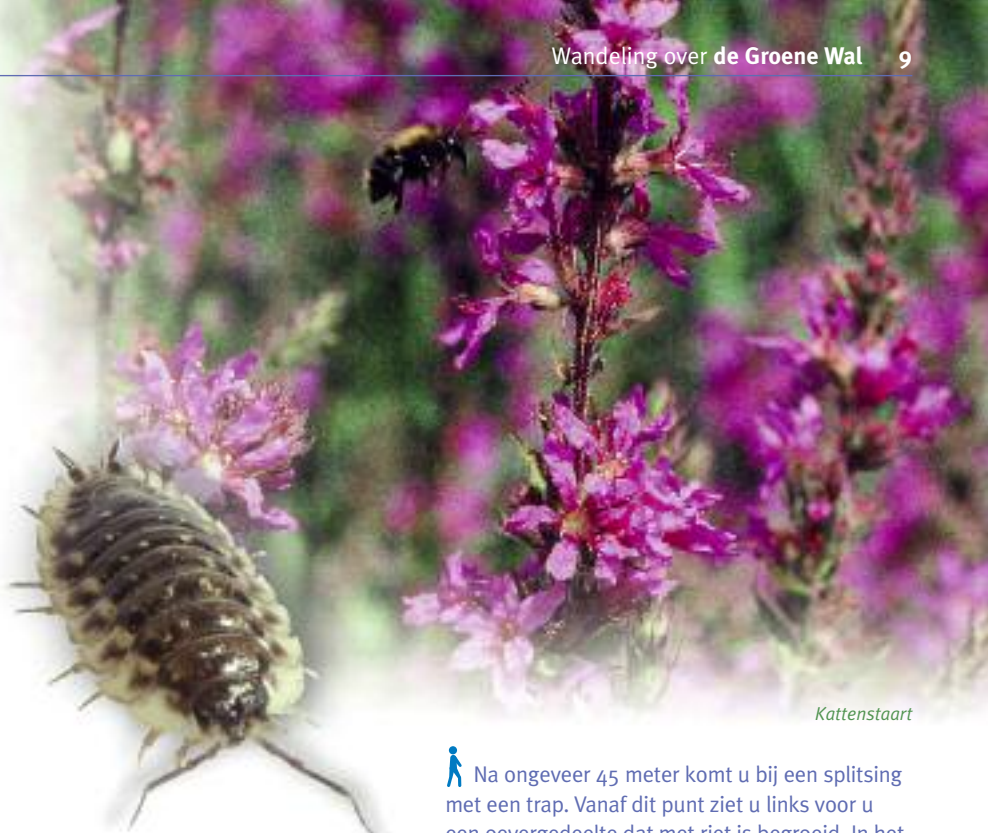
Dood hout

In de jaren '70 werd uit veel Goudse groengebieden het hout van bijvoorbeeld omgezaagde bomen of afgebroken takken direct verwijderd. Men vond dit een slordig gezicht. Tegenwoordig wordt er anders over de aanwezigheid van dood hout gedacht. Dood hout heeft namelijk vele voordelen voor tal van levensvormen en tegenwoordig wordt het dode hout in verschillende groengebieden veelal achtergelaten. Het dode hout is van groot belang voor veel dier-, plant- en paddestoelsoorten die op de Groene Wal leven. Sommige soorten trekken hun voedingsstoffen uit het dode hout, voor anderen biedt het weer een uitstekende groeiplaats. Een andere functie die dieren gebruiken is die als beschutting. Aan het begin van de wandeling over de Groene Wal liggen enkele dode boomstammen. Amfibieën, als de gewone pad en de kleine watersalamander, kunnen onder de dikkere stammen en onder de loszittende schors van dode boomstammen

gevonden worden. Dit zijn voor deze dieren goede schuilplaatsen. Muizen maken ook dikwijls de ingang van hun hol onder, of dicht tegen de dode boomstammen. Verder leven er insecten als keverlarven en pissebedden in. Deze trekken op hun beurt andere dieren aan die zich met insecten voeden zoals vogels. "Dood hout leeft" is dan ook het motto van het natuurbeheer.

 Wanneer u het pad verder volgt verschijnt er aan de rechterzijde een meer open gedeelte waar de bodem gedurende het voorjaar en zomer vrijwel geheel met smeerwortel bedekt is. De boom die hier net links van het midden staat is een Hongaarse eik. **(B)** Aan de andere zijde (links) van het pad ziet u een hoge zuilvormige Italiaanse populier.

*Kattenstaart**Pissebed*

 Na ongeveer 45 meter komt u bij een splitsing met een trap. Vanaf dit punt ziet u links voor u een oevergedeelte dat met riet is begroeid. In het najaar sterft het riet af en komt in het late voorjaar weer op. Het afgestorven riet geeft een goede beschutting voor o.a. de meerkoet. Deze gebruikt het riet als nestgelegenheid. Nabij het riet staan, achter de twee dode boomstammen, ook enkele grote kattenstaarten. Deze plant heeft in de zomer prachtige purperrode bloeiaren, wat tal van insecten aantrekt.

*Meerkoet**Smeerwortel*

Libellen

De zonnige en natuurlijke slootkant links van het pad vormt een aantrekkelijk leefplek voor zowel glazenmakers (echte libellen) en waterjuffers. De naam glazenmaker stamt uit vroegere tijden. Wanneer er vroeger kapotte ruiten vervangen moesten worden, vervoerde men de stukken glas op een raamwerk van latten dat op de rug werd meegedragen. Dit raamwerk stak aan weerszijde uit als twee geweldige vleugels. Het verschil tussen de glazenmakers en waterjuffers is duidelijk te zien: libellen kunnen hun vleugels in rust niet naar achteren vouwen en waterjuffers wel. Daarnaast raken de ogen van glazenmakers elkaar bovenop de kop en hebben waterjuffers de ogen aan de zijkanten van de kop en zijn veel kleiner dan libellen.

Enkele voorbeelden van glazenmakers op de Groene Wal zijn de blauwe glazenmaker, de steenrode heidelibel en de vroege glazenmaker. Enkele waterjuffersoorten die u kunt tegen komen, zijn de variabele waterjuffer en het lantaarntje.

Lantaarntje

Libellen hebben een levenscyclus van drie fasen: ei, nimf (larve) en volledige libel. Voor de voortplanting zijn libellen sterk afhankelijk van de kwaliteit van het water en een rijke oevervegetatie. De volwassen libellen zetten hun eitjes in het water af, waaruit een zeer roofzuchtige nimf geboren wordt. De vegetatie is van belang voor de voortplanting. De interessantste levenscyclus is die van de blauwe glazenmaker. De vrouwtjes van dit soort leggen de eitjes op rottend planten-

Bloedrode heidelibel

Bruine glazenmaker

materiaal langs de slootoever. De eitjes overwinteren daar. Het volgende jaar verschijnen de nimfen uit de eitjes. In de winter die volgt overwinteren de nimfen in het water. Pas in het derde jaar ontpoppen zij zich tot echte libellen. Deze cyclus geeft duidelijk weer dat een goed beheer van de sloten en oevers erg belangrijk is voor dit soort.

 U volgt de route nu via de trap naar het bovenpad. De trap naar boven wordt overgroeid door voornamelijk zoete kersen. Rond eind april staan deze bomen in bloei en is het een prachtig gezicht om onder deze bloesembomen door te lopen. Bovenaan de trap slaat u linksaf en vervolgens

Oeverlibel

loopt u rechtdoor. In het tussenliggende stuk staan rechts veel Spaanse aken en aan weerszijden van het pad enkele grotere essen. Verderop kunt u links van het pad, tussen de takken van enkele ruwe berken, de wilde bosrank zien groeien. De bosrank klimt als een liaan door de takken van deze bomen.

Bosrank

Stinzenplanten

Hier staat een groep planten die onder de naam stinzenplanten vallen. Dit is een groep planten die in Nederland bijna alleen voorkomen waar ze aangeplant zijn. De planten zijn in het verleden ingevoerd en vervolgens verwilderd. Ze werden vroeger aangeplant op oude landgoederen, boerenhoven en pastorietuinen. Het woord stinzenplant komt uit het Fries. Het betekent steenhuis (stins), dat is een versterkt en met stenen gebouwd huis. Dit waren woningen van adellijke of rijke familie's die landgoederen bezaten. Deze planten bloeien als er aan bomen en struiken nog geen blad zit, in het begin van het voorjaar.

Oostenrijkse den

Op de Groene Wal staan een aantal stinzenplanten waaronder enkele in het oog springende bolgewassen zoals winteraconiet, daslook en wilde narcis. In het voorjaar (maart) zijn deze bolgewassen te zien naast het hoofdpad bovenop de Groene Wal. De aanwezige soorten zijn hier aangeplant.

Kort voorbij de wilde bosrank staan rondom het pad een aantal stinzenplanten. Zo kunt u hier vanaf eind maart tot half mei o.a. wilde hyacint en daslook zien. Daslook bloeit met een scherm van fraaie witte stervormige bloemen. Het scherm bevindt zich op een bloeistengel. Als de plant niet in bloei staat kunt u hem herkennen door een stukje blad te plukken en hieraan te ruiken. Daslook ruikt sterk naar uien.

 Bij het bankje aangekomen ziet u daar schuin achter enkele Oostenrijkse dennen (C) staan. Dit soort komt uit Centraal Europa waar hij onder meer in de bergen groeit. Op de Groene Wal staan meerdere groepjes Oostenrijkse dennen waarvan de dennenappels, door bijvoorbeeld grote bonte spechten en bosmuizen, als voedselbron gebruikt worden. De Oostenrijkse den is een van de weinige naaldbomen die de Groene Wal rijk is. De Oostenrijkse den groeit op droge grond (zand).

Boshyacint

Daslook

Na een klein stukje rechtdoor te zijn gelopen, slaan we linksaf naar het benedenpad waar we onderaan naar rechts gaan. Langs de gehele slootkant staan hier knotwilgen. Voor het bruggetje vinden we langs de oever een klein gedeelte met hakhout van schietwilg. De takken van het hakhout, ook wel geriefhout genoemd, werden in

het verleden gebruikt als brandhout. Het hakhout wordt tegenwoordig verwerkt in o.a. natuurlijke oevers. Om de paar jaar worden de takken in de winterperiode van de stobben verwijderd. De stobben lopen in het voorjaar weer uit. Tegenwoordig wordt het gebruik van hakhout nog slechts op kleine schaal toegepast.

Winteraconiet

Vlinders

Op de Groene Wal komen 13 vlindersoorten voor. In het beheer wordt er ook speciale aandacht aan besteed. Op de Groene Wal zijn voor vlinders speciale ruigte stroken ingericht. Planten zijn voor

Dagpauwoog

Ruspen Dagpauwoog

alle vlinders van groot belang aangezien zij op twee planten zijn aangewezen. Namelijk één als nectarbron en één als waardplant. De bloemen worden door de vlinders bezocht om hun voedingsstoffen, de nectar en vlinders hebben voor de voortplanting waardplanten nodig waar zij hun eitjes op af kunnen zetten. De grote brandnetel is een plant die voor de ei afzet door een groot aantal soorten gebruikt wordt. Op de Groene Wal leggen onder andere de kleine vos en het landkaartje hun eitjes op de aanwezige grote brandnetels. Vlinders zijn het meest talrijk in de zomer, wanneer het warm is en veel planten in bloei staan.

30 meter verder op de helling van de wal, staan drie iepen (**D**). Het is een soort met een vrij klein blad en een ongelijke bladvoet. Dit houdt in dat het bladgedeelte aan weerszijden van de hoofdnerf op verschillende hoogte van het steeltje begint. De iep bloeit in maart-april waarna gevleugelde, ronde nootjes gevormd worden. De iep wordt ernstig bedreigd door de iepziekte.

Citroenvlinder

 Langs het onderpad waar u nu loopt staan rechts veel bomen met een opvallend witte bast. Dit zijn ruwe berken (E). Het is mogelijk dat u in één van de ruwe berken op de Groene Wal een zeer dicht takkenbosje op een tak ziet. Dit is de zogenaamde heksenbezem. De oorsprong van een heksenbezem is de aantasting door een schimmel. Als reactie op deze schimmel laat de ruwe berk alle nog slapende knoppen op de aangetaste tak vroegtijdig uitlopen.

Langs de berm die we nu rechtdoor volgen staan kruiden zoals boterbloem, gele lis, kleine brandnetel, geel nagelkruid, smeerwortel en de paarse dovenetel.

Kort nadat u links naast het pad twee metalen peilbuizen voorbij bent gelopen ziet u rechts een pad. Dit pad leidt u naar het bovenpad waar u naar links gaat.

Gele Lis

Ruwe berken

Bont zandoogje

*Vruchten
lep*

Vogels

Eén diergroep die altijd op de Groene Wal waargenomen kan worden zijn de vogels. In alle jaargetijden zijn ze aanwezig, maar per jaargetijde kunnen de soorten wel verschillen. Zo zijn er in de winter soorten aanwezig die vanuit onder andere het hoge noorden richting het zuiden trekken en zich in de winter op de Groene Wal ophouden. Voorbeelden hiervan zijn de sijs en de koperwiek. In het voorjaar (maart/april) trekken deze soorten zich weer terug naar hun noordelijke broedgebieden. Naast deze wintergasten zijn er ook zomervogels die alleen gedurende de broedperiode op de Groene Wal aanwezig zijn, in de herfstperiode vertrekken deze zomervogels naar zuidelijke streken. Algemene zomervogels die op de Groene Wal aanwezig zijn o.a. de zwartkop, de tjiftjaf en de fitis.

Het grootste aantal vogelsoorten op de Groene Wal zijn jaervogels. Dit zijn vogels die het gehele jaar waargenomen kunnen worden. Voorbeelden zijn de winterkoning, de koolmees, en de wilde eend. Een groot gedeelte van de jaervogels, zoals de zanglijster, de merel, en de pimpelmees, broedt ook op de Groene Wal. Andere jaervogels als de blauwe reiger, de knobbelzwaan en de buizerd broeden echter niet op de Groene Wal. De nesten van de op de Groene Wal broedende vogels zijn vaak goed verscholen en moeilijk te vinden. Hoog in de bomen vallen de nesten van eksters en zwarte kraaien goed op.

Sperwer

Zwartkop

Sijs

Drie soorten roofvogels en één uilsoort maken wel eens gebruik van de Groene Wal als rust- en jachtgebied. Ze zijn echter zelden te zien. De buizerd en de torenvalk zijn aan de rand van de Groene Wal aan de rijkswegzijde te zien. De bomen op de Groene Wal bieden een goede uitkijkpost over de groenstrook tussen de rijksweg en de Groene Wal. De sperwer is een vogel die van dichte beplanting houdt, zodat zijn prooidieren hem niet kunnen zien aankomen. Regelmatig zijn er langs de paden op de Groene Wal

Fitis

Pimpelmees

een groot aantal veertjes te zien. Dit is het bewijs van de aanwezigheid van de sperwer.

Aan weerskanten ziet u al snel meerdere gewone essen (F) staan. De gewone es kan ongeveer 30 tot 40 meter hoog worden. Van nature groeien ze vooral langs beken en rivieren op vochtige, voedselrijke gronden. De boom komt in april-mei tot bloei. Dat is voordat de bladeren zijn uitgelopen. In de winterperiode is de gewone es goed te herkennen aan de donkere zwarte knoppen. Het is een veel voorkomende boom op de Groene Wal.

Na een stuk recht door te zijn gelopen komt u, na de Oostenrijkse dennen, op een kruispunt. Hier gaat u linksaf naar beneden. Onder aangekomen gaat u voor de brug rechts af.

Tijftjaf

Gewone es

Muizen en spitsmuizen

Van de vier muizengroepen (woel-, spits-, waarde- en slaapmuizen) komen er drie op de Groene Wal voor.

De woelmuizen hebben meestal een korte staart en een vrij stompe kopvorm. Spitsmuizen zijn te herkennen aan hun korte haren en hun spitse kop. Waardemuizen hebben voor veel mensen het typische muizen uiterlijk. De lange staart, een langgerekte kop en grote oren en ogen zijn kenmerkend voor deze groep waaronder ook de huismuis wordt gerekend.

Er komen twee soorten woelmuizen op de Groene Wal voor, namelijk de rosse woelmuis en de veldmuis. De rosse woelmuis komt veel voor in de dichtere vegetatiestructuren zoals de dichte klim- op langs het onderpad aan de rijkswezijde.

Bosmuis

De veldmuis leeft in opener gebied direct langs de rijksweg. Dit soort zal moeilijk waar te nemen zijn, al verraad zijn holletje zijn aanwezigheid. Het voedsel bestaat uit zaden, noten, wortels, boomchors en bijvoorbeeld grassen.

Veldmuis

Veldmuis

Bosspitsmuis

 Lopend op het houtsnipperpad ziet u links een scherm en takkenrillen van snoeihout. Deze zijn hier speciaal gemaakt als zonplek voor ringslangen. Achter het scherm kunnen de ringslangen in het voorjaar rustig zonnen om op te warmen, zonder daar bij gestoord te worden.

De bosspitsmuis komt vooral voor in het vochtige land langs de rijksweg. Hij komt minder voor op de wal. Deze muis voedt zich met wormen en slakken.

Eén soort waardemuis leeft op de Groene Wal: de bosmuis. Het is een soort met een lichtbruine rug en flanken en een witte buik. De ogen zijn opvallend groot en puilen uit. Langs de paden zijn soms aangegeten dennenappels van de Oostenrijkse den te vinden. Dit is het werk van de bosmuis die net zo lang aan de dennenappel knaagt totdat hij bij de zaden komt.

Rosse Woelmuis

Reptielen

In Nederland komen zeven soorten reptielen voor. Namelijk drie slang- en vier hagedissoorten. Van de zeven soorten komt er één op de Groene

Wal voor: de ringslang. De slang is eenvoudig te herkennen aan de twee geel-oranje vlekken die zich in de nek, vlak achter de kop bevinden. De rugzijde heeft over het algemeen een olijfgroene tot grijze kleur en de onderzijde is wit/zwart geblokt. Langs de begroeiende oevers heeft u kans een zonnede ringslang aan te treffen. Ringslangen worden ongeveer 90 centimeter (man) tot 140 centi-

meter (vrouw) lang.

Het voedsel bestaat voor het grootste gedeelte uit amfibieën zoals kikkers, salamanders en padden. Daarnaast worden vissen, en af en toe een muis, ook gegeten.

Deze soort legt eieren. De legsels bestaan gemiddeld uit 20 tot 30 eieren. De eieren worden in broeihopen afgezet. Deze broeihopen bestaan uit paardenmest, bladafval, houtsnippers, waterplanten en takken.

De ringslang is ongevaarlijk, dus niet giftig. Dit soort is een beschermde diersoort en moet met rust gelaten worden.

 U gaat hier rechts af de trap op en volgt het pad dat met een bocht naar de rijkswegzijde loopt. Wanneer u het onderpad rechtdoor volgt loopt u al snel onder een betrekkelijk kleine haagbeuk (**G**) door. De haagbeuk is een inheemse loofboom, waarvan zich meerdere exemplaren op de Groene Wal bevinden. Gedurende de winter laat dit soort zijn dode blad niet vallen. Een verschil met de gewone beuk is dat de haagbeuk begin april in blad begint te komen terwijl de gewone beuk dan nog een maand in de knoppen zit.

Ringslang

Amfibieën

Het woord amfibie betekent in het Grieks 'dubbellevend'. Dit slaat op het feit dat de meeste amfibiesoorten hun leven in het water als larve beginnen en na een gedaantewisseling aan land gaan. Na die gedaantewisseling leven zij voornamelijk op het land. Van de 16 oorspronkelijke amfibiesoorten die Nederland rijk is, komen er vier op de Groene Wal voor. Dit zijn de bruine kikker, de groene kikker, de pad en de kleine watersalamander. Al deze soorten keren vroeg in het voorjaar terug naar het water om zich voort te planten. De voortplanting geschiedt door middel van eitjes in dril dat in het water afgezet wordt. Uit deze eitjes komen larven, bijvoorbeeld kikkervisjes, die zich tot kikker ontwikkelen.

Bruine kikker tussen dril

Gewone pad

Groene kikker

 De route vervolgt zich nu over het onderpad.

Op de slootoever groeit verspreid over grote lengte fluitenkruid. In mei-juni staat deze kruidachtige plant in bloei (wit), waardoor de oever er zeer fraai uitziet. Er hangt dan ook een kenmerkende geur van deze plant langs dit onderpad. Iets verder zijn aaneengesloten stukken oever met groot hoefblad te vinden.

Fluitenkruid

Kleine watersalamander

Groot hoefblad

Vleermuizen

In Gouda komen in ieder geval zes verschillende soorten vleermuizen voor. Dit zijn de ruige dwergvleermuis, laatvlieger, grootoorvleermuis, gewone dwergvleermuis, meervleermuis en de watervleermuis. Op de Groene Wal komen vermoedelijk nog geen geschikte bomen voor om vleermuizen te huisvesten. Dit heeft te maken met de ouderdom van de Groene Wal.

Momenteel zijn enkel de oudere spechtenholten mogelijke onderkomens voor vleermuizen. Het ontbreken van geschikte vestigingsplaatsen betekent nog niet dat er geen vleermuizen op de Groene Wal waargenomen kunnen worden; integendeel zelfs. Van de

Dwerg vleermuis

zes soorten gebruiken de laatvlieger, de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis

en de groot oorvleermuis de Groene Wal als foerageergebied.

De voortplantingstijd bij vleermuizen is in de nazomer, waarna de jongen in het daaropvolgende jaar rond juni geboren worden. Vanaf ongeveer eind maart tot eind oktober is het mogelijk vleermuizen waar te nemen. Indien u rond de avondschemering omhoog kijkt kunt u vele vleermuizen tegen de heldere lucht zien vliegen. Van oktober tot en met maart kunnen vleermuizen niet worden waargenomen omdat ze dan in winterslaap zijn.

Kardinaalsmuts

Grootoorvleermuis

De grote bomen die hier tussen het snipperpad en de sloot groeien, zijn schietwilgen (**H**). Dit is dezelfde boomsoort die we als knotwilg en hak-hout al zijn tegen gekomen. De schietwilg heeft een zeer snelle groeiwijze op vochtige bodems. Het is een soort die hoog water of overstromingen goed verdraagt, dus ook echt een soort die van nature in Gouda voorkomt. Het hout van deze boomsoort is zeer geschikt voor het maken van bijvoorbeeld klompen.

Nestholten

 Nadat u de laatste schietwilg links gepasseerd bent komt u een klein stukje verder rechts langs een Canadapopulier (**I**) waarvan één grote tak is afgebroken. In het resterende gedeelte van de tak, dat zich net boven het pad bevindt, heeft een grote bonte specht een nestholte gemaakt. De nestholten zijn beter te zien als u voorbij de boom loopt en dan terugkijkt in de richting waar u vandaan kwam. U ziet dan meerdere nestingen. Al deze nestholten bevinden zich op plaatsen waar takken zijn afgebroken of afgezaagd. Dit komt omdat het hout rond deze wonden zachter is geworden door onder andere regen. Voor de grote bonte specht kost het minder energie om een nesthol in zacht hout uit te hakken. Het hout van de Canadapopulier wordt voor kratten, kisten, lucifers en klompen gebruikt.

Als we het onderpad verder volgen ziet u rechts verschillende struiken zoals wilde kardinaals-

Grote bonte specht

muts en gewone vlier. Kardinaalsmuts is goed te herkennen aan de vier kurklijsten die op tweejarige (groene) takken zitten. Deze kurklijsten zijn niet altijd duidelijk, maar kunnen gezien worden als vier, over de lengte van een groene tak geplaatste, bruinige strepen.

Na de Canadapopulier gaat u rechts de trap op. Na de trap gaat u links af en volgt het snipperpad. Aan het einde van dit pad gaat u links het hoofdpad weer op.

De bomen hier zijn met klimop begroeid. Dit is niet erg omdat het een goede bescherming biedt voor veel vogels. In het voorjaar geeft het een goede nestgelegenheid voor vogels. Verder heeft het ook de mogelijkheid om een roestplek te bieden voor uilen.

U neemt het eerste snipperpad links. Langs dit pad staan enkele oude houten palen, en dan neemt u de trap links naar beneden. Onderaan de trap gaat u naar rechts.

Zoogdieren (overige)

Naast de eerder genoemde muizen en vleermuizen leven er nog meer zoogdieren op de Groene Wal. Dit zijn de bunzing, de hermelijn, de wezel en de egel. De bunzing is vooral actief in de schemering en in het donker. De twee andere marterachtigen kunnen zowel overdag als 's nachts actief zijn. Deze soorten zijn in het verleden langs de sloot aan de rijkswegzijde waargenomen. Zij jagen op de Groene Wal voornamelijk op muizen, ratten, vogels en kikkers. Naast de roofdieren leven er ook ratten op de Groene Wal. Het gaat om muskratten die aan beide zijden van de Groene Wal in of nabij de sloten te vinden zijn. Verder is er in het verleden éénmaal een eekhoorn waargenomen. Tenslotte leeft er op de Groene Wal nog de mol. De mol heeft een zeer verborgen leefwijze en komt slechts zelden boven de grond. Dat de mol aanwezig is op de Groene Wal is aan de mols-hopen goed te zien.

Langs de waterkant staat hier een rij essenbomen in de vorm van hakhout.

Op ongeveer 25 meter voor het asiel ziet u links en rechts verschillende bomen met steunwortels. De Groene Wal heeft een behoorlijk hoogteverschil met de omgeving. De bomen, o.a. de gewone es en de beuk moeten zich aanpassen om toch stabiel te staan. Dit doen zij door steunwortels aan de onderkant te maken. Deze steunwortels zijn hier goed te zien.

Bunzing

Hermelijn

Mol

 U volgt het pad omhoog. Boven aangekomen rechts aanhouden en gaat u door het hek. Daarna kunt u links af naar het beginpunt.

Wezel

Wij hopen dat u een leuke en leerzame wandeling heeft gemaakt. Duidelijk is wel dat de Groene Wal een belangrijke groei-, woon- en doortrekplaats voor vele soorten planten, dieren en zwammen is. Indien u tijdens uw wandeling andere soorten dan in de totaalijst vermeld staan waarneemt, stellen wij het zeer op prijs als u hier melding van maakt (Informatiecentrum 'Heempad', 0182-530826). Mocht u vaker een interessante groenwandeling elders in Gouda willen maken dan zijn er meerdere mogelijkheden. Er zijn meerdere routes voor u uitgezet die eveneens van informatieve wandelboekjes voorzien zijn.

Egel en steunwortels

Totale inventarisatie

Kruidenten:

- akkerkers (Rorippa sylvestris)
- akkerklokje (Campanula rapunculoides)
- akkerkool (Lapsana communis)
- beemdooievaarsbek (Geranium pratense)
- berenklaauw (Heracleum sphondylium)
- biezenknoppen (Juncus conglomeratus)
- blauwe knoop (Succisa pratensis)
- bosaardbei (Fragaria vesca)
- bosandoorn (Stachys sylvatica)
- brandnetel, grote (Urtica dioica)
- brandnetel, kleine (Urtica urens)
- dagkoekeksbloem (Silene dioica)
- damastbloem (Hesperis matronalis)
- donkere ooievaarsbek (Geranium phaeum)
- echte valeriaan (Valeriana officinalis)
- fluitenkruid (Anthriscus sylvestris)
- geel nagelkruid (Geum urbanum)
- gele dovenetel (Lamium album)
- gele lis (Iris pseudacorus)
- gevleugeld hertshooi (Hypericum perforatum)
- gewoon speenkruid (Ranunculus ficaria subsp. bulbifer)
- gewone brunel (Prunella vulgaris)
- gewone paardenbloem (Taraxacum officinale)
- gewone smeerwortel (Symphytum officinale)
- gewone vogelmelk (Ornithogalum umbellatum)
- groot hoefblad (Petasites hybridus)
- grote kattenstaart (Lythrum salicaria)
- grote klit (Arctium lappa)
- grote ratelaar (Rhinanthus angustifolius)
- gulden sleutelbloem (Primula veris)
- harig wilgenroosje (Epilobium hirsutum)
- hondsdrif (Glechoma hederacea)
- judaspenning (Lunaria annua)
- kalmoes (Acorus calamus)
- kleeftkruid (Galium aparine)
- koninginnekruid (Eupatorium cannabinum)
- koolzaad (Brassica napus)
- kranssalie (Salvia verticillata)
- kruipende boterbloem (Ranunculus repens)
- krulzuring (Rumex crispus)

- lievevrouwebedstro (Galium odoratum)
- look zonder look (Aliaria petiolata)
- moerasrolklaver (Lotus pedunculatus)
- moeraszuring (Rumex palustris)
- paarse dovenetel (Lamium purpureum)
- pinksterbloem (Cardamine pratensis)
- puntwederik (Lysimachia punctata)
- ridderzuring (Rumex obtusifolius)
- ruig klokje (Campanula trachelium)
- scherpe boterbloem (Ranunculus acris)
- schijnnaardbei (Potentilla indica)
- Sint-Janskruid (Hypericum perforatum)
- smeerwortel (Symphytum grandiflorum cv.)
- stalkaars (Verbascum densiflorum)
- stinkende gouwe (Chelidonium majus)
- veldsalie (Salvia pratensis)
- vogelmuur (Stellaria media)
- voorjaarshelmkruid (Scrophularia vernalis)
- vrouwenmantel (Alchemilla mollis)
- witte dovenetel (Lamium album)
- zwarte toorts (Verbascum nigrum)

Stinzenflora:

- blauwe druifjes (Muscari botryoides)
- boerencrocus (Crocus tommasinianus)
- bonte crocus (Crocus vernus)
- bosanemoon (Anemone nemorosa)
- daslook (Allium ursinum)
- gewoon sneeuwkllokje (Galanthus nivalis)
- gewone vogelmelk (Ornithogalum umbellatum)
- gewoon vingerhoedskruid (Digitalis purpurea)
- Italiaanse aronskelk (Arum italicum)
- knikkende vogelmelk (Ornithogalum nutans)
- lelietje-van-dale (Convallaria majalis)
- maagdenpalm (Vinca minor)
- Oosterse anemoon (Anemone blanda)
- Oosterse sterhyacint (Scilla siberica)
- sneeuwbes (Symphoricarpos albus)
- sterhyacint (Scilla bifolia)
- voorjaarshelmbloem (Corydalis solida)
- wilde hyacint (Scilla non-scripa)
- wilde narcis (Narcissus pseudonarcissus subsp. pseudonarcissus)
- winterakoniet (Eranthis hyemalis)

Bomen en struiken:

- aalbes (*Ribes rubrum*)
- Amerikaanse eik (*Quercus rubra*)
- Amerikaans krentenboompje (*Amelanchier lamarckii*)
- appel (*Malus sylvestris*)
- beuk (*Fagus sylvatica*)
- boerenjasmijn (*Philadelphus coronarius*)
- bosrank (*Clematis vitalba*)
- Canadapopulier (*Populus x canadensis*)
- Chinees klokje (*Forsythia spec*)
- Chinese kamperfoelie (*Lonicera nitida*)
- dwergmispel (*Cotoneaster franchetii*)
- dwergmispel (*Cotoneaster x watereri*)
- éénstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*)
- gelderse roos (*Viburnum opulus*)
- gewone braam (*Rubus fruticosus*)
- gewone es (*Fraxinus excelsior*)
- gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*)
- gewone vlier (*Sambucus nigra*)
- gladde iep (*Ulmus minor*)
- grauwe abeel (*Populus x canescens*)
- haagbeuk (*Carpinus betulus*)
- haagliguster (*Ligustrum ovalifolium*)
- hazelaar (*Corylus avellana*)
- hemelboom (*Ailanthus altissima*)
- Hongaarse eik (*Quercus frainetto*)
- Hollandse iep (*Ulmus x hollandica*)
- Italiaanse populier (*Populus nigra* 'Italica')
- klimop (*Hedera helix*)
- kolkwitzia (*Kolkwitzia amabilis*)
- laurierkers (*Prunus lauruscerasus*)
- laurierwilg (*Salix pentandra*)
- mahoniestruik (*Mahonia aquifolium*)
- Oostenrijkse den (*Pinus nigra* var. *nigra*)
- plataan (*Platanus hispanica*)
- pluimiep (*Ulmus glabra* 'Exoniensis')
- Portugese laurierkers (*Prunus lusitanica*)
- pruikboom (*Cotinus coggygria*)
- radijsstruik (*Symphoricarpos orbiculatus*)
- ranonkelstruik (*Kerria japonica*)
- robinia (*Robinia pseudoacacia*)
- Pontische rododendron (*Rhododendron ponticum*)
- rode kornoelje (*Cornus sanguinea*)
- rode paardenkastanje (*Aesculus carnea*)
- roos (*Rosa multiflora* cv.)
- ruwe berk (*Betula pendula*)
- scherpe hulst (*Ilex aquifolium*)
- schietwilg (knotwilg) (*Salix alba*)
- sneeuwbes (*Symphoricarpos albus* var. *laevigatus*)
- spaanse aak (*Acer campestre*)
- spierstruik (*Spirea arguta*)
- spierstruik (*Spirea thunbergii*)
- Tataarse kamperfoelie (*Lonicera tatarica*)
- taxus (*Taxus baccata*)
- trosvlier (*Sambucus racemosa*)
- vlinderstruik (*Buddleja davidii*)
- vuurdoorn (*Pyracantha coccinea*)
- watercipres (*Metasequoia glyptostroboides*)
- wilde kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus*)
- witte kornoelje (*Cornus alba*)
- wilde liguster (*Ligustrum vulgare*)
- witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*)
- wollige sneeuwbal (*Viburnum lantana*)
- zoete kers (*Prunus avium*)
- zuurbes (*Berberis vulgaris*)
- zwarte els (*Alnus glutinosa*)
- zwarte populier (*Populus nigra*)

Paddenstoelen

Plaatjeszwammen:

- barstende leemhoed (*Agrocybe dura*)
- bepoederde parasolzwam (*Lepiota sistrata*)
- blanke parasolzwam (*Lepiota leucothicus*)
- bleekgele bundelzwam (*Pholiota gummosa*)
- bleekgele mycena (*Mycena flavoalba*)
- bleke franjehoed (*Psatyrella candeolleana*)
- bruine bundelridderzwam (*Lyophyllum decastes*)
- bruine satijnzwam (*Enteloma sericeum*)
- bruinsnedemycena (*Mycena olivaceomarginata*)
- bundel franjehoed (*Psatyrella multipedata*)
- bundelmycena (*Mycena oortiana*)

- chloormycena (*Mycena alcalina*)
- citroengele satijnzwam (*Entoloma pleopodium*)
- Coprinus hemerobius (geen Nederlandse naam)
- dennemoorder (Heterobasidion annosum)
- dennevlamhoed (*Gymnopilus sapineus*)
- dennezwavelkop (*Hypholoma capnoides*)
- donkerbruine mycena (*Mycena sepia*)
- donkere kokosmelkzwam (*Lactarius mammorus*)
- draadsteelmycena (*Mycena filopes*)
- dubbelgangerfranjehoed (*Psatyrella pseudogracilis*)
- echte kopergroenzwam (*Stropharia aeruginosa*)
- fluweelpootje (*Flammulina fenaeae*)
- fopzwam (*Laccaria laccata*)
- gazonvlekplaat (*Panaeolina foeniseii*)
- geelbruin ploirokje (*Coprinus leiocephalus*)
- geelsteel hertezwam (*Pluteus romellii*)
- gekweekte champignon (*Agaricus bisporus*)
- geschubde inktzwam (*Coprinus comatus*)
- gewone anijschampignon (*Agaricus arvensis*)
- gewone beurszwam (*Volvariella gloiocephala*)
- gewone hertezwam (*Pluteus scervinus*)
- gewone krulzoom (*Paxillus involutus*)
- gewone oesterzwam (*Pleurotus ostreatus*)
- gewone zwavelkop (*Hypholoma fasciculare*)
- glimmerinktzwam (*Coprinus micaccus*)
- goudvliesbundelzwam (*Pholiota aurivella*)
- grasbundelzwam (*Pholiota conissans*)
- grauwe satijnzwam (*Enteloma rhodopolium*)
- grijze vorkplaat (*Cantharellula umbonata*)
- groene schelpzwam (*Panellus serotinus*)
- grondhertezwam (*Pluteus cinereofuscus*)
- grote bloedsteelmycena (*Mycena haematopus*)
- grote parasolzwam (*Macrolepiota procera*)
- grote viltinktzwam (*Coprinus domesticus*)
- hazepootje (*Coprinus lagopus*)
- helmmycea (*Mycena galericulata*)
- honingzwam (*Armillaria polymyces*)
- kale inktzwam (*Coprinus atramentarius*)
- kaneelkleurig breeksteeltje (*Conocybe tenera*)
- kastanje-inktzwam (*Coprinus auricomus*)
- kleefsteelstropharia (*Psilocybe semiglobata*)
- kleine breedplaatmycena (*Mycena speirea*)
- klein breeksteeltje (*Pleurotus ostreatus*)
- kleine beurszwam (*Volvariella pusilla*)
- kleine knolvezelkop (*Inocybe assimilata*)
- kleine parasolzwam (*Lepiota spec.*)
- kleine viltinktzwam (*Coprinus xanthothrix*)
- knolvoetparasolzwam (*Lepiota rhacodes*)
- koperrode stropharia (*Stropharia rugosoannulata*)
- kortwortelfranjehoed (*Psatyrella micorrhiza*)
- langsteelfranjehoed (*Psatyrella conopilus*)
- lilabruine schorsmycena (*Mycena meliigena*)
- meidoorndonsvoetje (*Tubaria dispersa*)
- moeraszwavelkop (*Psilocybe elongata*)
- *Mycena davicularis* (geen Nederlandse naam)
- naaldhoutfranjehoed (*Psatyrella chondroderma*)
- nevelzwam (*Clitocybe nebularis*)
- okergele stropharia (*Psilocybe coronilla*)
- okerkleurige veldridderzwam (*Melanoleuca cognata*)
- oranje dwergmycena (*Mycena acicula*)
- paarse schijnridderzwam (*Lepista nuda*)
- paarssteelschijnridder (*Lepista personata*)
- plooiroekinktzwam (*Coprinus plicatilis*)
- populierenleemhoed (*Agrocybe cylindracea*)
- pronkhertezwam (*Pluteus umbrosus*)
- *Psatyrella pseudogracilis* (geen Nederlandse naam)
- radijsvaalhoed (*Hebeloma crustuliniforme*)
- reuzenchampignon (*Agaricus augustus*)
- rode zwavelkop (*Hypholoma sublateritium*)
- roodbruine trechterzwam (*Lepista flaccida*)
- scharlaken wasplaat (*Hygrocybe coccinea*)
- scherpe collybia (*Collybia peronatus*)
- scherpe schelpzwam (*Panellus stipticus*)
- schubbe boschampignon (*Agaricus sylvaticus*)
- sierlijke franjehoed (*Psatyrella gracilis*)
- slanke trechterzwam (*Clitocybe gibba*)
- slijmerige blekerik (*Pholiota lenta*)
- spaanderfranjehoed *Psathyrella macrescibilis*)
- spikkelplooiparasolzwam (*Leucocoprinus brebissonii*)
- spitsschubbe parasolzwam (*Lepiota aspera*)
- stinkparasolzwam (*Lepiota cristata*)
- straatchampignon (*Agaricus bitorquis*)
- *Stropharia perciali* (geen Nederlandse naam)
- tranende franjehoed (*Lacrymaria lacramabunda*)
- tweekleurige vaalhoed (*Hebeloma mesophaeum*)
- vaalroze parasolzwam (*Lepiota subcarnata*)
- valse kopergroenzwam (*Psilocybe caerulea*)
- verkleurzwammetje (*Melanophyllum haematospermum*)

- vliegenzwam (*Amanita muscaria*)
- vroege leemhoed (*Agrocybe praecox*)
- weidekringzwam (*Marasmius oreades*)
- wijnkleurige champignon (*Agaricus samotus*)
- witsteel franjehoed (*Psathyrella piluliformis*)
- witte inktzwam (*Coprinus niveus*)
- witte satijnvezelkop (*Inocybe geophylla*)
- wollige bundelzwam (*Pholiota populnea*)
- zandpadvezelkop (*Inocybe lacera*)
- zwart-wit mycena (*Mycena lycogala*)
- zwartwitte veldridderzwam (*Melanoleuca polioleuca*)
- zwerminktzwam (*Coprinus disseminatus*)

Buisjeszwammen:

- asgriuwe kaaszwam (*Oligoporus tephroleucus*)
- bittere kaaszwam (*Tyromyces stipticus*)
- blauwe kaaszwam (*Tyromyces caccius*)
- dennemoorder (*Heterobasidion annosum*)
- dikrand tonderzwam (*Ganoderma adspersum*)
- doolhofzwam (*Dacdalea quercina*)
- eikebloedzwam (*Stereum gausapatum*)
- elfenbankje (*Coriolus versicolor*)
- elzenweerschijnzwam (*Inonotus radiatus*)
- fopelfenbankje (*Lenzites betulina*)
- franjeporiezwam (*Polyporus floccipes*)
- geelbruine plaatjeshoutzwam (*Gloeophyllum sepiarium*)
- gele korstzwam (*Stereum hirsutum*)
- gerimpelde korstzwam (*Stereum rugosum*)
- grijze gaatjeszwam (*Bjerkandera adusta*)
- peksteel (*Polyporus badius*)
- platte tonderzwam (*Ganoderma applanatum*)
- reuzenzwam (*Meripilus giganteus*)
- roodporiehoutzwam (*Daedaleopsis confragosa*)
- rookzwam (*Bjerkandera fumosa*)
- ruig elfenbankje (*Coriolus hirsutus*)
- teervlekkenzwam (*Ischnoderma benzoinum*)
- tonderzwam (*Fomes fomentarius*)
- voorjaarshoutzwam (*Polyporus ciliatus*)
- waaierbuisjeszwam (*Polyporus varius*)
- waaiertje (*Schizophyllum commune*)
- winterhoutzwam (*Polyporus brumalis*)
- witte populierenzwam (*Oxyporus betulinus*)

- witte tandzwam (*Schizopora paradoxa*)
- zadelzwam (*Polyporus squamosus*)
- zijdetolzwam (*Coltricia cinnamomea*)

Stuifzwammen:

- aardappelbovist (*Scleroderma citrinum*)
- afgeplatte stuifzwam (*Vascellum pratense*)
- gekraagde aardster (*Geastrum triplex*)
- gewimperde aardster (*Geastrum sessile*)
- houtknotszwam (*Xylaria polymorpha*)
- peervormige stuifzwam (*Lycoperdon pyriforme*)
- plooivoetstuifzwam (*Calvatia excipuliformis*)*
- reuzebovist (*Langermannia gigantea*)
- wortelende aardappelbovist (*Scleroderma verrucosum*)

Overige zwammen:

- bloedweizwam (*Lycogala epidendrum*)
- bokaalzwam (*Hevella acetabula*)
- bruine bekerzwam (*Peziza badia*)
- donzige korstzwam (*Cylindrobasidium evolens*)
- dottergeel borstelbekertje (*Chielymenia oligotricha*)
- draadknotszwam (*Clavariadelphus junceus*)
- echte huiszwam (*Serpula lacrymans*)
- echt judasoor (*Hirneola auricular-judae*)
- elzenpropmollisia (*Mollisia amenticola*)
- esdoornhoutknotszwam (*Xylaria longipes*)
- franjezwam (*Thelephora terrestris*)
- geel hoorntje (*Calocera cornea*)
- geel houtvlieskelkje (*Hymenoscyphus calyculus*)
- geel nestzwammetje (*Crucibulum crucibuliforme*)
- geel schijfzwammetje (*Bisporella citrina*)
- gekarteld leemkelkje (*Tarsetta catinus*)
- gekroond geleikelkje (*Cyathicula coronata*)
- gele trilzwam (*Tremella mesenterica*)
- gestreept nestzwammetje (*Cyathus striatus*)
- geweiZWam (*Xylaria hypoxylon*)
- gewoon donsvoetje (*Tubaria furfuracca*)
- gewoon meniezwammetje (*Nectria cinnabarina*)
- gewoon poederkelkje (*Calycina herbarum*)

- glad mosoortje (*Rimbachia arachonidea*)
- heksenboter (*Fuligo septica*)
- hoekig schorsschijfje (*Diatrype disciformis*)
- kelderzwam (*Coniophora puteana*)
- kerntrilzwam (*Tremella encephala*)
- kleine stinkzwam (*Mutinus caninus*)
- kogelhoutskoolzwam (*Daldinia concentrica*)
- kogelwerper (*Sphacrobolus stellatus*)
- *Lepiota rosea* Geen Nederlandse naam
- loodkleurig netplaatje (*Dictydiaethalium plumbeum*)
- molmbekerszwam (*Peziza micropus*)
- oranje aderzwam (*Phlebia radiata*)
- oranje dropzwam (*Dacrymyces stillatus*)
- paarse dennenzwam (*Trichaptum abietinum*)
- paarse knoopzwam (*Ascocoryne sarcoides*)
- paarse korstzwam (*Chondrostereum purpureum*)
- *Plateus podospileus* (geen Nederlandse naam)
- pijpknotszwam (*Macrotyphula fistulosa*)
- rechte koraalzwam (*Ramaria stricta*)
- roestbruin kogelzwammetje (*Hypoxylon fragiforme*)
- spekzwoerdzwam (*Merulius tremellosus*)
- stijfselzwam (*Exidia thuretiana*)
- trechtertaaiplaat (*Panus torulosus*)
- vergroeide kogelzwam (*Hypoxylon multiforme*)
- week oorzwammetje (*Crepidotus mollis*)
- wimperzwammetje (*Scutellina scutellata*)
- witte bultzwam (*Trametes gibbosa*)
- zwermwaterkelkje (*Unguicularia millepunctata*)

Zoogdieren

Vleermuizen:

- grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*)
- laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)
- gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)

Knaagdieren:

- muskusrat (*Ondatra zibethicus*)
- bosmuis (*Apodemus sylvaticus*)
- rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*)
- veldmuis (*Microtus arvalis*)
- woelrat (*Arvicola terrestris*)

Roofdieren:

- bunzing (*Mustela putorius*)
- hermelijn (*Mustela erminea*)
- wezel (*Mustela nivalis*)

Insectenetters:

- egel (*Ericaneus europaeus*)
- mol (*Talpa europaea*)
- bosspitsmuis (*Sorex araneus*)

Vogels

** soorten die slechts één of enkele keren zijn waargenomen

Watervogels:

- blauwe reiger (*Ardea cinerea*)
- knobbelzwaan (*Cygnus olor*)
- meerkoet (*Fulica atra*)
- waterhoen (*Gallinula chloropus*)
- wilde eend (*Anas platyrhynchos*)

Roofvogels en uilen:

- buizerd (*Buteo buteo*)**
- ransuil (*Asio otus*)**
- sperwer (*Accipiter nisus*)
- torenvalk (*Falco tinnunculus*)

Zangvogels:

- boomkruiper (*Certhia brachydactyla*)
- ekster (*Pica pica*)
- fitis (*Phylloscopus trochilus*)
- goudhaantje (*Regulus regulus*)
- heggenmus (*Prunella modularis*)
- huismus (*Passer domesticus*)
- kauw (*Corvus monedula*)
- koperwiek (*Turdus iliacus*)
- koolmees (*Parus major*)
- kramsvogel (*Turdus pilaris*)
- merel (*Turdus merula*)
- pestvogel (*Bombycilla garrulus*)**
- pimpelmees (*Parus caeruleus*)
- roodborst (*Erithacus rubecula*)
- sijs (*Carduelis spinus*)
- spotvogel (*Hippolais icterina*)
- spreeuw (*Sturnus vulgaris*)
- staartmees (*Aegithalos caudatus*)
- tijftjaf (*Phylloscopus collybita*)
- tuinfluiter (*Sylvia borin*)
- vink (*Frangilla coelebs*)
- vlaamse gaai (*Garrulus glandarius*)
- vuurgoudhaantje (*Regulus ignicapillus*)
- winterkoning (*Troglodytes troglodytes*)
- zanglijster (*Turdus philomelos*)
- zwarte kraai (*Corvus corone*)
- zwartkop (*Sylvia atricapilla*)

Overige vogels:

- fazant (*Phasianus colchicus*)
- groene specht (*Picus viridis*)
- grote bonte specht (*Dendrocopos major*)
- holenduif (*Columba oenas*)
- houtduif (*Columba palumbus*)
- houtsnip (*Scopolax rusticola*)**
- ijsvogel (*Alcedo atthis*)
- Turkse tortel (*Streptopelia decaocto*)
- zwarte specht (*Dryocopus martius*)**

Amfibieën

Kikkers:

- bruine kikker (*Rana temporaria*)
- groene kikker (*Pelophylax kl. esculentus*)

Padden:

- gewone pad (*Bufo bufo*)

Salamanders:

- kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*)

Reptielen

Slangen:

- ringslang (*Natrix natrix*)

Vlinders

Dagvlinders:

- argusvlinder (*Lasiommata megera*)
- atalanta (*Vanessa atalanta*)
- citroenvlinder (*Gonepteryx rhamni*)
- dagpauwoog (*Inachis io*)
- distelvlinder (*Vanessa cardui*)
- gehakkelde aurelia (*Polytonia c-album*)
- groot koolwitje (*Pieris brassicae*)
- icarusblauwtje (*Polyommatus icarus*)
- klein gaderd witje (*Pieris napi*)

- kleine vos (*Aglais urticae*)
- kleine vuurvliinder (*Lycaena phlaeas*)
- knollenwitje (*Pieris rapae*)
- landkaartje (*Araschnia levana*)

Libellen

Waterjuffers:

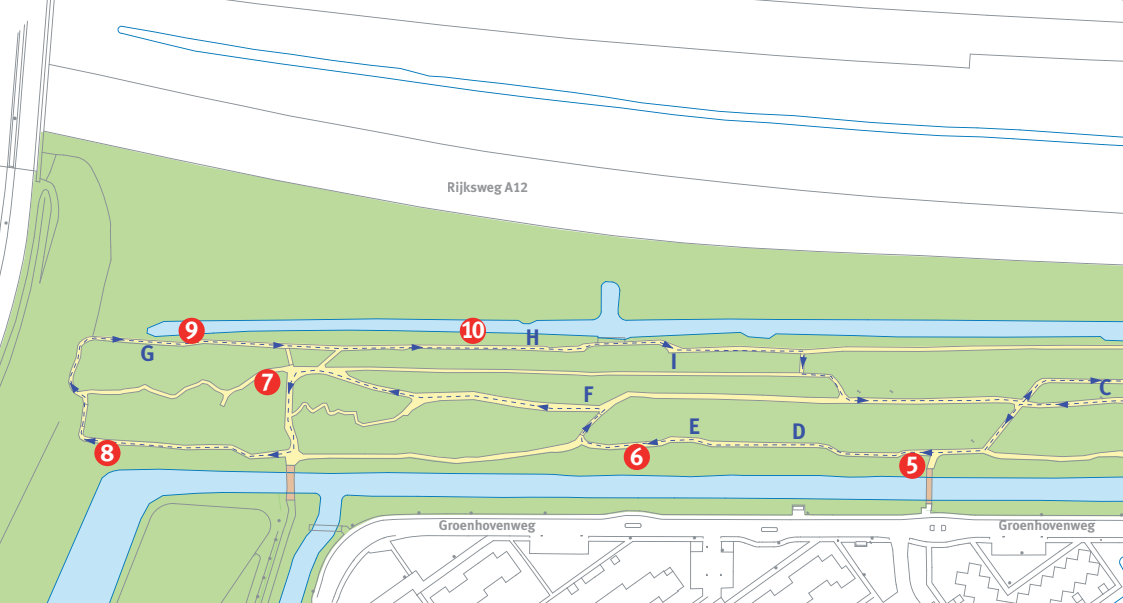
- grote roodoogjuffer (*Erythromma najas*)
- houtpantserjuffer (*Lestes viridis*)
- lantaarntje (*Ischnura elegans*)
- variabele waterjuffer (*Coenagrion pulchellum*)

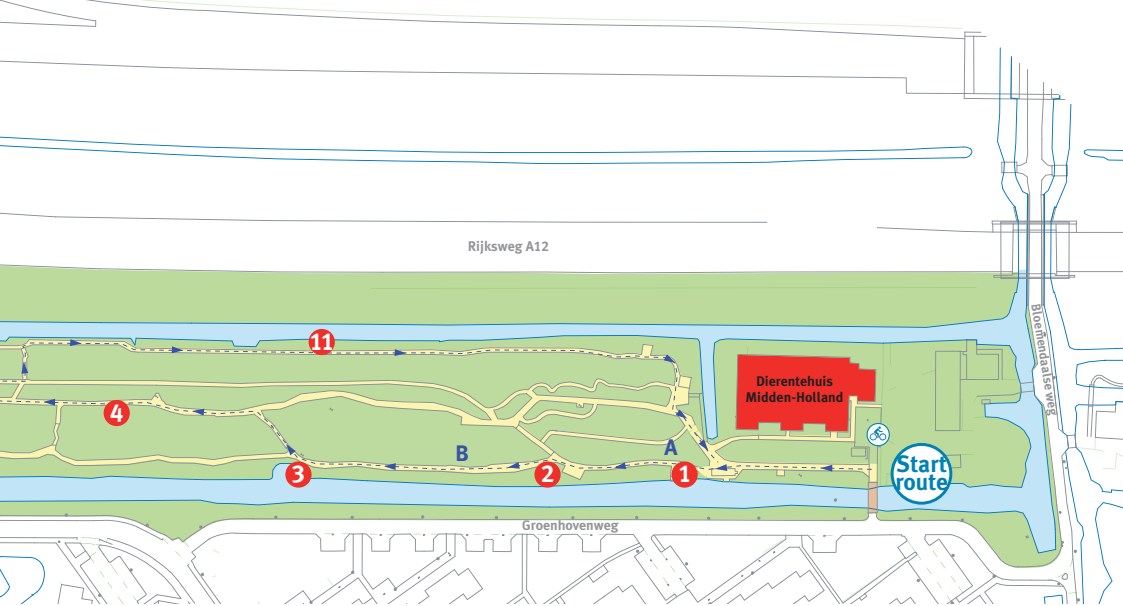
Echte libellen (glazenmakers):

- blauwe glazenmaker (*Aeshna cyanea*)
- bruine glazenmaker (*Aeshna grandis*)
- bruinrode heidelibel (*Sympetrum striolatum*)
- paardenbijter (*Aeshna mixta*)
- steenrode heidelibel (*Sympetrum vulgatum*)
- vroege glazenmaker (*Aeshna isosceles*)

Informatiepunt	Pag.	Informatie	Pag.
1 Paddenstoelen	6	A Watercipressen	7
2 Dood hout	8	B Hongaarse Eik	8
3 Libellen	10	C Oostenrijkse Den	12
4 Stinsenplanten	12	D Iepen	14
5 Vlinders	14	E Ruwe Berken	15
6 Vogels	16	F Gewone Es	17
7 Muizen en spitsmuizen	18	G Kleine Haagbeuk	20
8 Reptielen	20	H Schietwilgen	25
9 Amfibieën	22	I Canadapopulier	25
10 Vleermuizen	24		
11 Zoogdieren (overige)	26		

GEBRUIKTE ICONEN

Beschrijving wandelroute

Fietsenstalling

Informatiepunt

Bomen

Zelf waargenomen

planten

Zelf waargenomen

bomen / struiken / paddenstoelen

Zelf waargenomen

vogels / dagvlinders / libellen

De Groene Wal in Gouda is één van de eerste geluidswallen in Nederland

In dit boekje staat een groenwandeling over deze groene wal. Er worden verschillende onderdelen beschreven om een leuke en leerzame wandeling te maken. Onderweg wordt er kennisgemaakt met de verschillende planten, bomen, struiken en dieren die er voorkomen.

Dit boekje is een onderdeel van een reeks van uitgaven over de vele mooie groenplekjes en hun flora en fauna in Gouda. Deze boekjes zijn o.a. te verkrijgen bij het **Infocentrum Heempad** (Inloopmiddag elke eerste woensdag van de maand van 14.00 tot 16.00 uur. Het Heempad bevindt zich tussen de Bloemendaalseweg en de Ridder van Catsweg), bij Cyclus (Goudkade 23) of de gemeente Gouda (Stadswinkel, Klein Amerika 20).

Enkele andere uitgaven zijn:

- Wandeling op het Goudse Heempad (1)
- Wandeling langs groene plekjes in de Goudse binnenstad (2)
- Natuurvriendelijk tuinieren (3)
- Excursies in de Goudse groengebieden (4)
- Natuurwandeling door het Steinse Groen (5)
- De huiszwaluw, gierzwaluw en vleermuis in Gouda (6)
- Groenwandeling door Bloemendaal (7)
- Inventarisatie Goudse muurplanten (8)

Dit is een uitgave van:

